

JESTEŚMY NA PÓŁMETKU – FUNDUSZE UE

JAN KORDASIEWICZ

Mija właśnie połowa okresu programowania, który był przede wszystkim okresem ubiegania się o dotacje oraz kontraktowania środków. Istotną okazała się także istniejąca zasada $n + 3$, wymuszająca odpowiedni poziom wykorzystania funduszy. Ogólny poziom wykorzystania w ramach wszystkich programów (zarówno ogólnopolskich jak i regionalnych) zostanie zaprezentowany poniżej.

NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Doświadczenia z lat 2004–2006, a także dużo większe środki, jakie zostały przewidziane dla Polski powodują, że z jednej strony możliwość pozyskania środków europejskich na sfinansowanie przedsięwzięć może być łatwiejsza, z drugiej strony natomiast ograniczenia prawne oraz długotrwałe procedury powodują, że środki te pozostają w dużej mierze niewykorzystane. W celu efektywnego wykorzystania przyznanych Polsce na lata funduszy europejskich powstała Narodowa Strategia Spójności (NSS), która jest podstawowym dokumentem strategicznym określającym priorytety i obszary wykorzystania oraz system wdrażania funduszy europejskich, do których zaliczamy: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejski Fundusz Społeczny (EFS), czyli tzw. fundusze strukturalne oraz Fundusz Spójności.

Celem strategicznym Narodowej Strategii Spójności jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospo-

darczej i przestrzennej. Ma on być osiągnięty poprzez realizację celów szczegółowych, takich jak:

1. Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa.
2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej.
3. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski.
4. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług.
5. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.
6. Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

Określone powyżej cele są realizowane za pomocą:

- programów (tzw. programów operacyjnych), zarządzanych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego,
- programów regionalnych (16 regionalnych programów operacyjnych), zarządzanych przez zarządy poszczególnych województw.

Wykaz Programów Operacyjnych oraz Regionalnych Programów Operacyjnych wchodzących w skład Narodowej Strategii Spójności wraz z wysokością środków przewidzianych na dany program zawiera poniższa tabela:

Programy Operacyjne w latach 2007-2013

Lp.	Nazwa Programu	Nazwa Funduszu jaki finansuje Program	Wysokość środków UE przewidzianych na Program [w euro]	% alokacji
1.	Program Infrastruktura i Środowisko	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego i Fundusz Spójności	27,9 mld	41,9
2.	Program Innowacyjna Gospodarka	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	8,3 mld	12,4
3.	Program Kapitał Ludzki	Europejski Fundusz Społeczny	9,7 mld	14,6
4.	16 programów regionalnych	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	16,6 mld	24,9
5.	Program Rozwój Polski Wschodniej	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	2,3 mld	3,4
6.	Program Pomoc Techniczna	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	0,5 mld	0,8
7.	Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	0,7 mld	0,9
Krajowa rezerwa wykonania				1,1

Źródło: opracowanie własne

łącznie na realizację Narodowej Strategii Spójności w latach 2007 – 2013 przewidziano ok. 85,6 mld euro, z czego:

- 67,3 mld euro – budżetu UE,
- 11,9 mld euro – krajowe środki publiczne (w tym ok. 5,93 mld euro z budżetu państwa),
- ok. 6,4 mld euro – podmioty prywatne.

POZIOM REALIZACJI PROGRAMÓW

Podstawę poniższych danych stanowią informacje przekazywane przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego¹, które podaje dane wygenerowane z tzw. Krajowego Systemu Informatycznego KSI SIMIK. W ramach wszystkich programów operacyjnych, od ich uruchomienia do 13 czerwca 2010 r. złożono 130,3 tysiące wniosków o dofinansowanie, które były poprawne pod względem formalnym. Łączna kwota wnioskowanego dofinansowania wyniosła 292,9 mld zł, co wskazuje na ogromną aktywność beneficjentów w zakresie ubiegania się o dotację na projekty wszelkiego typu. Podana wartość obejmuje zarówno wkład unijny, jak i krajowy.

Dużo ważniejszym wskaźnikiem może być liczba podpisanych umów o dofinansowanie, która dla tego samego okresu wynosi 35 813, obejmując łączną kwotę 143,8 mld zł wydatków kwalifikowanych. Oznacza to, że dofinansowanie z tzw. części unijnej wyniosło 100,7 mld zł, co stanowi około 38 proc. alokacji na lata 2007 – 2013. Biorąc pod uwagę, że jest to już połowa okresu budżetowania, należałoby się spodziewać trochę szybszego tempa kontraktacji środków.

Kolejnym istotnym sprawdzianem może być wartość wydatków poniesionych przez beneficjentów, które zostały uznane za kwalifikowalne przez poszczególne instytucje odpowiedzialne za wdrożenie konkretnych działań w ramach programów operacyjnych. Otóż wartość ta wynosi tylko 32,5 mld zł w całości, a w części dofinansowania UE 23,9 mld zł – stanowiąc tym samym mniej niż 10 procent przyznanych środków na lata 2007 – 2013.

STAN WDRAŻANIA RPO

Podobnie jak w przypadku danych ogólnych, informacje dotyczące tego zakresu zostały oparte o Krajowy System Informatyczny KSI SIMIK, przedstawiając stan wdrażania na 31 maja 2010 r. Otóż dotychczas zostało złożonych ponad 30 tys. wniosków o dofinansowanie na łączną kwotę 68,7 mld zł. Obecnie podpisano umowy lub wydano decyzję o przyznaniu dotacji w przypadku 12 418 projektów o wartości dofinansowania z UE 28,4 mld zł, co stanowi 42,3 proc. całkowitej alokacji przewidzianej na lata 2007 – 2013. W ramach złożonych wniosków o płatność beneficjenci ubiegali się o refundację 8,3 mld zł wydatków. Stanowiło to 12,4 proc. alokacji odnoszą się wyłącznie do wkładu unijnego.

Jednocześnie trzeba przypomnieć, że poniesione koszty kwalifikowalne podlegają jeszcze procesowi certyfikowania przez Instytucję Certyfikującą, która zatwierdziła deklaracje wydatków o wartości 6,5 mld zł w ramach dofinansowania UE, co odpowiada łącznie 9,6 proc. całej alokacji przeznaczanej na wszystkie RPO. Należy też podkreślić, że w ramach wniosków do Komisji Europejskiej zostało zawnioskowane 7,3 mld zł, co stanowi prawie 11 proc. alokacji. Konieczne jest wskazanie, że stawianym przez Komisję minimum było 5,02 proc. oddzielnie dla każdego województwa na koniec roku 2010 oraz 19,37 proc. na koniec 2011 r., aby wypełnić reguły tzw. zasady n + 3. Należy stwierdzić, że wszystkie województwa wypełniły powyższe kryterium w odniesieniu do roku 2007 r. (wnioski do końca 2010 r.).

Warto omówić poziom kontrakcji w ramach niektórych RPO. Wskazana powyżej liczba ponad 12 tysięcy zawartych umów stanowi 42,3 proc. alokacji. Na koniec maja w ośmiu województwach poziom zakontraktowanych środków przekraczał średnią. Należy wyróżnić przede wszystkim trzy województwa – lubuskie i pomorskie (61,3 proc.) oraz wielkopolskie (60 proc.). Wśród najstańszych województw pod tym względem wymienia się mazowieckie (23,2 proc.) oraz lubelskie (23,7 proc.).

Najwięcej wydatków zatwierdzonych jako kwalifikowane w ramach poszczególnych wniosków o płatność posiadają województwa opolskie (22 proc.), lubuskie (19,4 proc.) oraz wielkopolskie (18,4 proc.). **Za województwa posiadające najstańszy poziom wydatkowania należy uznać mazowieckie (6,8 proc.) oraz śląskie (7,4 proc.).** Należy uznać, że właśnie ta klasyfikacja oddaje w sposób jednoznaczny poziom zaawansowania programu. Oczywiście należy pamiętać o tym, że

to właśnie Mazowsze i Śląsk otrzymały ze wszystkich regionów w Polsce najwięcej środków w ramach swoich RPO. Na pewno trudniej jest zarządzać większym programem skierowanym do znacznie szerszej liczby podmiotów, aczkolwiek również środki przewidziane w ramach priorytetu Pomoc techniczna (przeznaczone na skuteczne wdrażanie konkretnego programu) są proporcjonalnie wyższe. Z tego powodu wydaje się, że właśnie w ramach tej kategorii można jednoznacznie określić liderów w zakresie wykorzystania środków z funduszy europejskich.

PRIORYTETOWE OBSZARY WSPARCIA

Na zakończenie warto wskazać jakiego typu projekty posiadają podpisane umowy, co wskazuje na pewnego rodzaju priorytet poszczególnych władz lokalnych. Podpisane dotychczas umowy w ujęciu wartościowym (dofinansowanie UE) dotyczyły przede wszystkim obszaru wsparcia Transport – 28,8 proc. ogólnej wartości podpisanych umów – oraz obszaru Badania i rozwój, innowacje, przedsiębiorczość – 23,2 proc. Trzecim pod względem wartości obszarem były Inwestycje w infrastrukturę społeczną – 16,3 proc. Wśród dziedzin o najmniejszej liczbie pod względem zawartych umów należy wymienić: energię (0,5 proc.), społeczeństwo informacyjne (2,6 proc.) oraz turystykę (4,9 proc.).

Analizując powyższe dane można jednoznacznie stwierdzić, że **poziom wykorzystania funduszy unijnych w Polsce na lata 2007 – 2013 nie jest zadawalający, ale przesadą byłoby prognozowanie przysłowiowej katastrofy.** Przykładem mogą być właśnie poszczególne regionalne programy operacyjne, w ramach których udało się wypełnić pierwsze kryterium narzucone przez Komisję Europejską. Jednakże na pewno konieczne jest przyspieszenie tempa kontrakcji i rozliczania wydatków w ramach poszczególnych programów operacyjnych.

Jan Kordasiewicz

Autor jest współnikiem zarządzającym w Kancelarii Doradztwa Gospodarczego Cieślak & Kordasiewicz.